

Kirjallinen kysymys KK 138/2026 vp

Jani Kokko sd

Kirjallinen kysymys Kansallisarkiston toimipisteiden lakkauttamisesta ja alkuperäisten arkistoaineistojen säilyvyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen Historiallinen Seura ja useat eri tutkijat ja yliopistot ovat tuoneet esiin vakavan huolen Kansallisarkiston suunnittelemista toimipisteiden lakkauttamisista ja siirtymisestä ensisijaisesti digitaaliseen toimintaan. Kansallisarkisto on ilmoittanut sulkevansa Jyväskylän toimipisteen vuoden 2026 lopussa ja Hämeenlinnan toimipisteen kesällä 2027 sekä suunnittelevansa Oulun ja Joensuun toimipisteiden lakkauttamista vuoteen 2030 mennessä. Samanaikaisesti toimintaa siirretään digitaaliseen muotoon, vaikka vain osa aineistoista on digitoitu.

Kyse ei ole vain hallinnollisesta muutoksesta, vaan suomalaisen historian tutkimuksen ja kulttuuriperinnön säilymisen kannalta keskeisestä kysymyksestä. Arkistot ovat tutkimusinfrastruktuuria, jonka varaan rakentuu ymmärrys yhteiskunnan kehityksestä, päätöksenteon taustoista ja kansallisesta muistista. Fyysinen pääsy aineistoihin on monessa tutkimuksessa välttämätöntä, eikä sitä voida korvata keskeneräisellä digitoinnilla. Digitointi ei myöskään automaattisesti vähennä tilakustannuksia ja saa aikaan säästöjä, sillä osa vanhempi aineistoja täytyy joka tapauksessa säilyttää jatkossakin.

Digitaalinen tiedosto on lisäksi aina kopio alkuperäisestä asiakirjasta. Tallennusalustan muuttuessa asiakirjan todistusvoimaisuus heikkenee, ja aineiston asiayhteys voi kadota tai hämärtyä. Tämä on keskeinen kysymys niin tutkimuksen luotettavuuden kuin kulttuuriperinnön säilymisen kannalta.

Esitetty muutos herättää myös vakavia kysymyksiä kustannuksista. Digitaalinen säilyttäminen ei ole yksiselitteisesti analogista edullisempaa, vaan voi johtaa merkittäviin ja pysyviin lisäkustannuksiin. Pelkkä aineistojen sähköinen säilyttäminen aiheuttaa huomattavia jatkuvia menoja, minkä lisäksi digitointi, tekstintunnistus ja aineistojen käyttöä mahdollistava infrastruktuuri kasvattavat kustannuksia entisestään.

Lisäksi on tuotu esiin, että digitointiprosessien yhteydessä aineistoja on tuhoutunut, eikä konservointia ole kaikilta osin tehty asianmukaisesti ennen digitointia. Samalla on esitetty arvioita konservaattoriresurssien vähentämisestä, mikä voi pitkällä aikavälillä vaarantaa alkuperäisaineistojen säilymisen. Näin ollen kysymys ei koske ainoastaan aineistojen saavutettavuutta, vaan myös niiden fyysistä säilymistä tuleville sukupolville.

Kirjallinen kysymys KK 138/2026 vp

Toimipisteiden lakkauttaminen kaventaa tutkimuksen ja opetuksen edellytyksiä sekä heikentää alan osaamisen uusiutumista. Samalla se kasvattaa alueellista eriarvoisuutta, kun merkittävä osa maata jää ilman käytännön pääsyä keskeisiin arkistoaineistoihin. On ilmeinen riski, että tutkimus alkaa ohjautua sen mukaan, mikä on helposti saatavilla, eikä sen mukaan, mikä on tieteellisesti perusteltua.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus varmistaa, ettei Kansallisarkiston toimipisteiden lakkauttaminen ja keskeneräinen digitointi johda historian tutkimuksen tason heikkenemiseen ja tutkimusaiheiden kaventumiseen Suomessa,

pitääkö hallitus hyväksyttävänä kehitystä, jossa keskeisten arkistoaineistojen saavutettavuus heikkenee ja alueellinen eriarvoisuus kasvaa, ja

miten hallitus varmistaa, etteivät digitointiin ja konservointiresurssien vähentämiseen liittyvät muutokset vaaranna alkuperäisten arkistoaineistojen säilymistä tai johda niiden vaurioitumiseen tai tuhoutumiseen?

Helsingissä 10.4.2026

Jani Kokko sd